

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Usuris, & interesse, Pars II. de Cambiis, Pars III. de Censibus, Pars IV. de Societatibus Officiorum

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. XXIX. Marsicana Legati. An & quano pro legato quantitatis debeantur per hæredem morosum usuræ seu accessiones, præsertim ubi agitur de legato ad favorem Ecclesiæ vel piæ causæ, Et quando in his ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74112](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74112)

bono inter sitas des. 38. & 81. sed si alius hereditarius parentis consistat in bonis fructiferis, ad quorum scissuram evitandam, filio non contradicenti relinquitur legitima in quantitate, pro ista donec solvatur, debentur etiam, citra usuram, accessiones, seu fructus tanquam recompensativi, cum ita occultari dicatur implicitus contractus emptionis & venditionis, dictaque quantitas dicatur pretium ipsorum bonorum, & consequenter intrat ratio seu æquitas dicti textus in l. curabit, ut tanquam abolutum admittitur apud Ottob. dictis decis. 38. & 81. & in specie advertitur per Leotar. quest. 18. numer. 19. & seqq. Straban. de interesse lib. 2. tit. 2. quest. unic. Rot. dec. 186. post Pacif. & sapius, cum sit distinctio hodie in foro plana, & habetur sub tit. de feud. disc. 108.

In tantibus autem terminis d. l. curabit, caderet solum difficultas, an taxa conventionalis adæquata esset fructibus ipsorum bonorum, quos ut sæpe in præcedentibus, excedere non potest, non constituto de alio interesse extrinseco lucri cessantis, vel damni emergentis; Verum observabam istam difficultatem cadere in contractu emptionis, & venditionis, in quo agitur de totius rei pretio, secus autem in contractu transactionis, in quo incertum est pro qua bonorum parte quantitatis conventa sit, cum bona partim dimittantur, & partim ut supra in æquipollenti obtineantur, & consequenter ille major fructus esse potest pars pretii, quodque hoc intuitu minus datum, vel promissum sit de forte principali.

MARSICANA

LEGATI,

PRO

THOMASETTIS,

CUM

PP. CONGREGATIONIS

SCHOLARUM PIARUM.

Casus disputatus coram Arbitris.

An & quando pro legato quantitatis debeantur per heredem morosum usura seu accessiones, præsertim ubi agitur de legato ad favorem Ecclesiæ vel piæ causæ, Et quando in his legatis intreret ratio interesse lucri cessantis, vel damni emergentis.

SUMMARIUM.

- 1 *Facti series.*
- 2 *Usura legatorum statuta de jure civili sunt hodie correctæ de jure canonico.*
- 3 *De morâ irregulari favore Ecclesiæ, vel piæ causæ, Et quod etiam favore piæ causæ non debeantur usura pro legato quantitatis.*
- 4 *Quando heres investivit pecuniam legatam in occasiones fructiferas, tunc fructus debentur legatario.*
- 5 *Contrarium dicitur verum.*
- 6 *In materia usuraria attenditur interesse creditoris non autem debitoris.*
- 7 *De ratione ob quam verum creditur id quod habetur num. 5.*

- 8 *Acquisitiones factæ per heredem gravatum de pecunia hereditaria, nisi acquirantur.*
- 9 *Quid de tutore erogante pecuniam pupillarem in mercimonia & negotiationes.*
- 10 *De heredem gravato negotiante pecuniam hereditariam, an faciat suum lucrum.*
- 11 *De auctoritate Gratiani, quando ei deferendum sit.*
- 12 *Declaratur conclusio, de qua num. 4.*
- 13 *Doctores sunt intelligendi juxta doctrinas quas allegant.*
- 14 *Quando pro legato quantitatis currant usura vel fructus favore Ecclesiæ, vel piæ causæ.*

D I S C. XXIX.

N Thomasettus, scriptis heredibus ejus ex fratre nepotibus, illos gravavit ad solvenda scuta 10. m. retrahenda ex quibusdam nominibus debitorum & fructibus locorum montium pro constructione Conventus PP. Congregationis Scholarum piarum, alios Religiosos vocando, quatenus isti PP. nolent, vel non possent dictum Conventum fundare; Cùmque inter dictos & alios Religiosos subsidariè vocatos, lites & controversiæ plurimum annorum spatio habitæ essent, heredem autem, vel ipsosmet fructus vel nomina debitorum exacta, & per testatorem ad id destinata investissent in loca montium Urbis, vel pecunias ita exactas in alios usus convertendo, assignassent tot eorum loca montium, ex quorum retractione, quando ad fundationem deveniendum esset, dicta quantitas prompta haberetur, post dictam litem finitam ad favorem dictæ Congregationis, solumque legatum in forte principali cum dictorum locorum montium pretio, præterdere ceperunt dicti PP. fructus temporis intermedii, aliasque præterisiones excitarunt, illam præsertim domus, in qua testator destinaverat dicti Conventus constructionem, quamvis illa in alio loco sequuta esset, & de qua habetur actum in eadem Marsicana legati sub tit. de legatis; Diciturque differentis in duos Prælatos compromissis, in disputationibus coram eis habitis.

Scribentes pro dictis PP. auctoribus, procedendo cum opinionibus in Romana Curia receptissimis, ut scilicet hodie correctæ per jus canonicum dispositione juris civilis *reco titulo Cod. de usuris legatorum*, pro legato quantitatis, nulli fructus, nullæque accessiones ratione solius moræ regularis, vel irregularis debeantur, nisi concurrant alia requisita legitime justificata interesse lucri cessantis, vel damni emergentis, ut de prædicta juris civilis correctione, cæteris allegatis advertitur per Leotar. de usuris quest. 18. numer. 1. & seqq. & per alios, de quibus infra, etiam si ageretur de legato ad favorem Ecclesiæ vel causæ piæ, non obstante dispositione text. in l. Sancimus Cod. de Episcop. & clericis contenta solum in Codicibus modernis, sive Ecclesiæ, ac piæ causæ & privilegio deducto ad instar minoris, vel pupilli, ex iis quæ plenè habentur apud Rovin. decis. 90. & Leotar. quest. 82. numer. 4. cum seqq. cùm id procedat in ordine ad moram irregularem absque interpellatione per heredem contrahenda, quæ tamen sola juxta opinionem, quam firmiter tenemus in Rota & Curia, non sufficit, nisi alia requisita lucri cessantis, vel damni emergentis concurrant, etiam respectu minorum vel pupillorum, cùm usura pupillares à jure civili decretæ per jus canonicum quoque correctæ sint ex deductis per

omnem *Leotar. quest. 74, & 75.* Unde propterea quicquid in contrarium in his materiis teneant Regnicolæ, & alii sola mora contenti, non desiderantes extrinsecam, ac specialem justificationem aliorum requisitorum positorem per *Castris. in l. 3 ff. de eo, quod certo loco, admittent regulam negativam, agnoscendo in hac parte veritatem.*

Constituunt tamen fundamentum in limitatione tradita per *Gratian. discept. 688. num. 22.* ut scilicet id non procedat, quando pecunia legatario præstanda, per heredem investita fuerit in loca montium, vel ad alios effectus fructiferos, ut tunc, cum hæres agat de lucro captando, magis quàm de damno vitando, contrarium dicendum sit, quod etiam advertit *Maranta Junior respons. 20. num. 28. par. 1.* quæ doctrinæ tanquam speciales, juxta currentem usum, magnam impressionem faciebant.

Histamen non obstantibus mihi, etiam in sensu veritatis, in hac facti specie, ob ejus circumstantias, contrarium verius videbatur, dum, nec expressa, neque tacita voluntas testatoris, minusque natura legati exigebant investitum, sed potius excluderent, quoniam hujusmodi pecunia convertenda erat in fabricam Conventus, & sic indies manualiter, & numeratò eroganda in operarios & cæmementa, ideoque nil increerat, legatarii pecuniam investiri; Atque in materia usuraria, verum, receptumque principium est, spectandum esse interesse creditoris, non autem debitoris, ex deductis *per Leotar. quest. 32. num. fin. & quest. 96. num. 1. cum sequent. & alibi Novogrol. alleg. 22.* ac habetur pluries in aliis *hoc eodem titulo.* Non enim ex eo, quòd debitor morosus aliquam utilitatem ex pecunia solvenda reportaverit, resultat, quòd creditor, non concurrente titulo usuratum, seu accessionum justificationis, istas assequi valeat.

Alia etiam magis convincenti ratione ponderata, quòd legatarius, non obstante dicto investimento, istoque recusatò, quoties cessat testatoris præceptum, quàm documque petere potest quantitatem in pecunia, atque dicere hæredi, quòd non debebat investire, videm hæredi referendo quodcumque investimenti damnum vel periculum. Quod dupliciter etiam in locis Montium contingere potest, Vel quandoque circa notabilem diminutionem etiam valoris intrinseci, ob accidentia, quæ ipsius montis dotem destruxerint, vel diminuerint, ut actu experimur in pluribus montibus, qui empi & erecti ad rationem scutorum 100. pro quolibet loco, hodie vix valent 20, vel 30. Vel juxta frequentiore, ac ferè quotidianam contingentiam, circa diminutionem valoris extrinseci resultantem ab extractionibus, dum emi solent ad rationem scut. 110. ac etiam 115. circiter, atque in casu extractionum emptor cogitur accipere valorem intrinsecum scut. 100. Ideoque si legatarius hujusmodi periculis, & diminutionibus non subiacet, nullumque habet dominium rerum, in quas hæres proprio periculo, proprioque nomine pecunias erogavit, nulla subesse videtur ratio, cur fructuum commodum obtinere debeat.

Ad quod ponderabam in simili ea, quæ habemus in hærede gravato investiente in stabilia, vel alios effectus nomine proprio, seu erogante in negationes & mercimonia pecuniam in hæreditate repertam, sive ab exactione nominum debitorum obviam, quoniam si adest præceptum testatoris de investiendo, tunc investitum acquiritur hæreditati, seu fideicommissò, secus autem econtra, ex dicta duplici ratione superius confide-

Card. de Luca de Usur. & Interest.

rata; Una, quòd fideicommissarius in uno casu potest, & in altero non potest reculare investitum, quoties non omnino culposè detegeretur malefactum; Et altera, quòd dominium, ac successivè periculum, in uno casu est ipsius hæredis, & in altero est hæreditatis, ut ita distinguendo habetur apud *Peregrin. de fideic. art. 44. num. 28. Buratt. de vis. 784. Rot. decis. 38, & 70. p. 9. rec. cum aliis latè in Cathacen. hæreditatis coram Cerro, decis. 308. nu. 3. & seqq. par. 11. rec.* & frequenter, cum hodie videatur distinctio plana & recepta.

Idemque in tutore vel alio administratore erogante sub proprio nomine, absque testatoris voluntate pecuniam pupillarem negotiationibus, quoniam pupillus prætereundum quidem potest à tutore damna & interesse, ob non factum investitum in bona stabilia, vel alias tutas occasiones fructiferas, ut de jure tutor renetur, ex deductis *per Leotar. de usuris. quest. 20. num. 8. cum seqq. & de quocumque administratore, quest. 33. 74. & 82. num. 30. Rota in Romana pecuniaria, 28. Januarii 1636. coram Panzirolo,* ac in patre legitimo administratore pecuniarum filii, insinuat *Rota in Romana pecuniaria, 15. Junii, 1665. coram Albergado;* Atque si damnum ex negotiatione resultat, illud ipsi tutori referre potest, sed justum non est, quòd si casus præbeat aliquod lucrum, illud obtinere debeat contra regulam, *secundum naturam, &c.* licet non desint volentes, ut ista claudicatio admittenda sit in odium & pœnam tutoris, ita malè agentis, ex collectis in materia per *Sperell. decis. 90. Hodiern. contrav. 22.* apud quos cæteri; Sed quicquid sit in isto casu ob istam peculiarem rationem punitionis delicti, quoties istud cessat, dicta ratio resultans ex præfata regula, *secundum naturam, &c.* de plano procedit.

Ac etiam habemus in hærede gravato erogante pecuniam in merces, & negotiationes, quoniam si id agit ex præcepto testatoris, lucrum erit hæreditatis & fideicommissi, quia ejusdem esset quoque damnum & jactura, sed si id agit ex propria electione, suum debet esse lucrum, quoniam suum fuisset damnum, ut plenè apud *Coccin. decis. 409. in Bononien. pecuniaria, 2. Martii, 1661. coram Albergado, impress. apud Rodrigu. de concur. cred. decis. 25. & in Bononien. separationis bonorum, 25. Maji, 1668. coram Calatajud.* & habetur actum in eadem causa *sub tit. de fideicommissis, pro creditoribus Dondini, cum similibus.*

Ad dictam autem doctrinam *Gratian. discept. 688. num. 22.* neglecta distinctione, quam plures seniores doctissimi Romane Curie Jurisconsulti, qui istum auctorem agnoverunt, & practicarunt, dare solebant inter tres primas partes, ac reliquas duas posteriores suarum disceprationum, ut in primis essent magnæ auctoritatis, cum solùm continerent collectiones, felici benèque ordinato stylo sequitas positionum Rotæ, Cameræ, vel Signaturæ, cum solo sensu veritatis, & in causis disputatis per plures doctos, ac primarios Advocatos hinc inde scribentes; secus autem in ultimis, in quibus auctor ita cognitus, marre tuo scribebat ad causas particulares, cum (ut illi communi ore referebant) sicuti felix fuit in colligendo & ordinando alienos labores, ita in iis, quæ erant ingenii proprii partuse conversò infelix. Et quam distinctionem ipsa lectura, seu comparatio benè comprobare videtur.

Dicebam, auctorem præfatum in hoc innituauctoritati *Paul. de Castr. conf. 125. lib. 1.* ideoque ad hujus auctoritatis limites eum intelligendum esse ex propositione, quòd Doctores intelligendi sunt

13 sunt juxta auctoritates, quas allegant juxta theoricam Bart. in l. non solum, §. liberationis, ff. de liberat. legata, latè Mandos. cons. 51. num. 2. Lotter. lib. 2. qu. 8. num. 44. Rota decis. 474. num. 9. par. 2. rec. dec. 155. num. 56. par. 6. Et frequenter; Castrensis autem bene loquitur de casu, in quo, ita precipiente testatore, pecunia ad nomen ad commodum vel incommodum legatarii investita erat, quia tunc periculum esset ipsius legatarii, Quinimò etiam si hæres investimentum non fecisset, teneretur ad fructus tanquam damna & interesse ob ejus obligationem non adimpletam, & sic casus est omnino diversus, unde dicta auctoritas ad illum præsentis controversiæ nullatenus applicabilis videbatur.

14 Tunc autem, ultra proximè insinuatam casum investimenti per testatorem injuncti, in quo id indefinitè procedit, absque aliqua piæ causæ specialitate, considerabam Ecclesiæ, vel piæ causæ favorem in proposito attendendum esse, quando legata quantitas de sui natura, & pro adimplendo opere, per testatorem expressè vel virtualiter desiderato, perneceffe & illico investienda erat in occasione fructiferas, neque per Ecclesiam legatariam in alios usus erogari poterat, quia nempe ageretur de legato facto cum onere celebrationis Missarum, sive dorandi puellas, aut aliud opus singulis annis, & temporibus faciendum; Vel quòd ex statutis & legibus generalibus vel particularibus, tanquam capitale perneceffe investiendum esset, cum tunc intransante privilegio Ecclesiæ, vel piæ causæ, de quo latè Rott. dicta decis. 90. circa moram irregularem, probata dicerentur alia requisita, ob certam & necessariam destinationem pecuniæ, absque eo, quòd ugeret ratio libertatis erogandi in alios usus, juxta distinctionem, de qua supra in *Asina Censu*, disc. 14. & ex hac ratione pro cursu interusuriorum contra hæredem etiam ex legato quantitas, pro veritate respondi in una Florentina hac eodem tit. pro Collegio Florentiæ contra hæredes Cassandra de Venturis, & aliàs pluries.

NEAPOLITANA

LEGATI,

P R O

JOANNE ANTONIO

C A R A F A,

C U M

CLERICIS REGULARIBUS

MINORIBUS SANCTI

JOSEPHI.

Casus disputatus coram A.C. & resolutus pro Joanne Antonio.

De eadem materia usurarum, seu fructuum pro legato quantitatis ad favorem Ecclesiæ, vel piæ causæ; Et quatenus non debeantur, an de facto & voluntariè soluti ipsius Ecclesiæ Administratores impudentur in sortem ad effectum illum extenuandi, nec nè.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 Quòd Bulla Pii de censibus sit servanda in Regno Neapolitano remissivè.
- 3 Licet census sit nullus, adhuc debentur fructus tanquam damna & interesse remissivè.
- 4 Ex legato quantitatis non debentur usura, etiam favore Ecclesiæ, vel piæ causæ, que in materia usuraria non est privilegiata, & in quo consistat ejus privilegium.
- 5 Declaratur conclusio, & quando dicta usura debeantur.
- 6 In legatis dies non interpellat pro homine, & quando hæres dicatur constitui in mora.
- 7 Sine mora non datur interesse.
- 8 Ex quibus mora excusetur in hærede.
- 9 De fiduciario declarante voluntatem testatoris, juxta dispositionem text. in l. Theopompus.
- 10 Usura legatorum, neque debentur ex judicio testatoris, multò minus ex declaratione fiduciarii.
- 11 Fiduciarius declarando voluntatem testatoris, debet jurare.
- 12 Item in fiduciarii declaratione attendi debet verisimilitudo.
- 13 Cessante debito in sorte, non potest agi de usuris vel interesse.
- 14 In Regno datur interesse fructuum census, seu rentiarum, sed non interesse alierius interesse.
- 15 An per fructus indebitè solutos Administratores Ecclesiæ extinguantur fors.
- 16 Fructus indebitè soluti non extenuant sortem, si adest interesse rentii.
- 17 De causis excusantibus creditorem ab usuris perceptis & consumptis.

D I S C. X X X.

Lucreria Carafa de anno 1607. instituto hærede Octavio fratre, illum gravavit ad solvendum ducatos 400. m. erogandos in piæ causas, quândo & quibus declaratum fuerit per Petrum Religiosum, ejusdem testatricis etiam fratrem, quo illud declarante solvi debere ducatos 2500. quibusdam Ecclesiis & piis locis, promptè sequutum fuit; Cùmque post annum Officialis fabricæ S. Petri, juxta facultates & stylum utrumque requisissent ad declarandum, & respectivè ad adimplendum in residuo testatricis voluntatem, fiduciarius replicavit, adhuc purificatas non esse conditiones à testatrice præscriptas, & consequenter hæres declaravit, non teneri; unde propterea dicti Officialis ab ulterioribus molestiis abstinerunt. Post annos autem octo, fiduciarius prædictus declaravit ex præfato residuo spectare ad Clericos Regulares Minores S. Josephi ducatos 700. cum onere Missarum in perpetuum, declarando etiam à die mortis testatricis decursum esse interesse, importans ducatos 375. Unde propterea in vim dictæ declarationis, Curatores Joannis Antonii minoris, præfati Octavii interim defuncti, filii & hæredis, ex utraque summa sortis & interesse insimul confestim importante ducatos 1075. imposuerunt censum a rationem septem pro centenario, cujus fructus Joannes Antonius factus major, multorum annorum spatio persolvit; Admonitus verò deinde de